

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพอนามัยในชุมชนพื้นที่สูง

ชื่อผู้เขียน : นายพิทยา สายนำทาน

ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต : สาขาวิชาการศึกษานอกกระบบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ	สิสุวรรณ	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยงยุทธ	เปลี่ยนผดุง	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.เจ็ดหล้า	สุนทรวิภาต	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพอนามัยในชุมชนพื้นที่สูง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยในชุมชนพื้นที่สูง และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัยในชุมชนพื้นที่สูง ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาหมู่บ้านบุ๋มเทิงสาม ตำบลทุ่งข้าวพวง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นชุมชนพื้นที่สูงเป็นชาวเขาเผ่าลีซอ ที่รักความสงบ มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาดั้งเดิม ขณะเดียวกันก็มีการรับเอาวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่เห็นว่ามีประโยชน์เข้ามาผสมผสานกับของดั้งเดิมที่มีอยู่ โดยเฉพาะพฤติกรรมสุขภาพอนามัย

วิธีการเก็บข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ตลอดจนศึกษาข้อมูลจากเอกสารทางราชการและเอกสารวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย

ตลอดจนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัยในชุมชน โดยมีแหล่งข้อมูลคือ เจ้าหน้าที่หน่วยดำเนินงานของ ผู้นำของหมู่บ้านทั้งผู้นำเป็นทางการและผู้นำไม่เป็นทางการ เจ้าของร้านค้าของชำ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พระสงฆ์ หมอพื้นบ้าน ครู ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ตลอดจนสมาชิกของหมู่บ้าน ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามใช้เวลา 1 ปี 9 เดือน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีแยกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่และนำเสนอผลการวิเคราะห์

ผลของการศึกษาพบว่า กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพอนามัยของสมาชิกชุมชนป่าหึ่งสาม ในระยะแรกเป็นการถ่ายทอดระบบครอบครัวเครือญาติ โดยมีการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสืบทอดสู่ลูกหลาน ต่อมากระบวนการเรียนรู้ได้มีการเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการกระจายความเจริญสู่ชนบทและพื้นที่ห่างไกล กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยที่ชาวบ้านได้รับ ประกอบด้วยหลายกระบวนการมีทั้งกระบวนการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและกระบวนการเรียนรู้นอกระบบโรงเรียน

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ด้านสุขภาพอนามัยในชุมชน ที่มีส่วนช่วยเหลือผลักดัน ตลอดจนเชื่อมโยงก่อให้เกิดการเรียนรู้ การรับรู้และการถ่ายทอดอันประกอบด้วยปัจจัยภายในชุมชนและปัจจัยภายนอกชุมชน

กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพอนามัยของสมาชิกชุมชนป่าหึ่งสาม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพอนามัยของสมาชิกชุมชนเป็นอย่างมาก จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพอนามัยไปในทางที่ดี ส่งผลต่อการมีสุขภาพอนามัยที่ดีของสมาชิกชุมชนป่าหึ่งสาม

Thesis Title : Social Learning Process Concerning Health Behaviors
in a Highland Community

Author : Mr. Pitaya Sainumtan

M.Ed. : Nonformal Education

Examining Committee :

Assoc. Prof. Dr.Chukiat Leesuwana Chairman

Assoc. Prof. Dr.Cherdla Soontornvipart Member

Assis. Prof. Yongyudh Plianpadung Member

Abstract

This research, namely a social learning process concerning to health behaviors in a highland community, aimed at studying a social learning process relating to health behaviors in a highland area, and also studying factors affecting such process. The researcher selected Poo-Terng-Sarm village, Toong-Kao-Puang Sub-district, Chiang-Dao District, Chiang Mai Province. The main reasons of the site selection were that the villagers were Lisu tribe. Those people have been

naturally peace lovers and conserve their local wisdom. However, they have accepted some new culture selectively, and also integrated it with their own existing culture, particularly, their health behaviors.

The researcher employed informal interviews, participant and non-participant observations, in-depth interviews and documentary study to obtain data required. The main key informants were officers at Khun-Kong watershed unit, village formal and informal leaders, owners of vender shops, village public health officers, monks, local herb doctors, teachers, senior people, and other village members. The researcher spent 1 year and nine months in collecting and analysing data, then, interpreting them before writing a report.

The findings were that a social learning process relating to health behaviors of the villagers of the selected village could be categorized into two stages. At the first stage, their health behaviors were transferred within their keenship system from generations to generations. At the second stage, such learning process was gradually changed as an effect of the Government policy of modernization distributions to remote areas. Such learning process covered formal and nonformal education systems.

The factors affecting the social learning process of the Lisu tribesmen in their community could be classified into two categories - the internal and external factors. Those factors functioned as the push- and connecting elements of the villagers' learning process. Such connection resulted in learning, perception, and transference within the learning process.

The social learning process relating to health behavior of the community members of Poo-Terng-Sarm village influentially resulted in changing the villagers' health behaviors enormously. Such better changes affected the villagers' quality of health.